

CERȘETORII IN LODEN

În ciuda cronologiei editoriale, impresia pe care o lasă Culiță Ion Ușurelu e că experiența traversată de el este de la tabletă (Multum in parvo, Editura Coresi, București, 2001) la roman (Profesorii Suplinind au dobândit, Editura Protransilvania, București, 1997; Cerșetorii in Loden, Editura "Salonul literar", Focșani, 1999. Probabil, ca mișcarea plasmatică s-a produs și invers. Cert e că, luându-vă după Cerșetorii in Loden, talentul jurnalistic și pune adânc amprenta pe ambele specii. Romancierul e polemic ca un jurnalist plin de vervă și marcat de moralismul ardent, de concentrarea clasică, din tablete.

Obsesia tematică a autorului o constituie figura profesorului aflat la cumpăna a două lumi: cea comunistă și cea postcomunistă. Într-un asemenea context istoric ingrât, intelectualul-educator (ipostază pe care Culiță Ion Ușurelu o cunoaște foarte bine) este un „cerșetor loden”. La prima vedere, Loden (grațiat în titlul de pe coperta întâi cu majusculă) pare să fie un ținut cvasiexotic, lodenul, în realitate, nefiind decât supraviețuitorul, „raglan” de pe vremea universului. Așadar, pentru Culiță Ion Ușurelu, condiția de învățător sau de profesor este una și aceeași de cerșetor, condamnare socială la umilință, sărăcie, boală din care nu poți evada decât înregimentându-te politic și moral sau, re extremis, emigrând în „lumea liberă” a capitalismului occidental, chiar și după „revoluția” din decembrie 1989. Experiența trăită de personajul principal, profesorul Nicolae Rușitoru (alter ego al scriitorului?) este grăitoare, din acest punct de vedere. Formula aleasă este a romanului subiectiv, un jurnal plin de dramatism încheiat cu o scrisoare adresată bunicului, aflat undeva în lumea celor drepti. Ca și în tabletele, capitolele se deschid cu adecvate motouri memorabile din autori universali, iar unele teme etice și culturale din Multum in parvo revine aproximativ pe aceiași termeni, dar de altă dată plemismul jurnalistic este, aproape surprinzător, și mai accentuat. Creația epică, în sensul ficțional, este sufocată de „literatura-document”, referințele la persoane și la personalități ale tranzacției sporind impresia de autoritate, dar și primejduind, totodată, imaginarii artistic.

Nicolae Rușitoru, ca în Procesul lui Hazna, se trezește, într-o zi de iarnă cumplită, chemat de urgență la primul secretar al Comitetului Județean al P.C.C.R.. O asemenea, „cinstă” nu putea avea decât semnificații: fie o „promovare” neașteptată, fie o „condamnare”, pe linie de partid. Protagonistul se află într-un moment de cumpănă al vieții: și-a luat toate gradele de învățământ și a reușit să ajungă, după multe supliniri umiltoare, titular la un liceu important din municipiul său (în care, desigur, recunoaștem Focșani). Situându-se, așadar, într-un moment de ascensiune în carieră, ar exista posibilitatea unei promovări, dar presimțirea îi spune altfel, starea negativă crescând la maximum în clipa când se-nâlnește cu un coleg, Dobrescu, ieșind de la mai marii partidului cu barba tremurândă și plângând. Are noroc că nu e primit de primul secretar, ci de secretarul Grumezea, pe care-l cunoștea ca fost profesor. Acesta, însă îi aduce direct acuzația de ingratitudine față de partid, fiindcă securitatea, fiind securitatea tocmai a furnizat, „dovezi”: „Te-ai boierit la oraș, ai început să ai idei, chiar să critici. Noi, poporul, te vom readuce pentru că mata nu știi să fii recunoscător pentru tot ce ți-a dat țara, partidul!” (p. 13). Va fi mutat disciplinar undeva la țară, iar soția va deschide divorțul, în vreme ce un control medical atestă că are cavernă pulmonară și pleurezie. Internarea într-un spital mărginaș din București, „Zerlende”, punția și tratamentul antituberculos îtrerupt din pricina „economiiilor” din „sănătate” îl găsesc în furtunoasele zile ale răsturnării Ceaușeștilor. Speranțele sunt urmate de deziluzii. Marga încearcă să renunțe la divorț, dar căsnicia, este deja un eșec. Nici încercarea de „căpăbuire” în Occident nu reușește. Eroul își va găsi „salvarea” tot în „cerșetoria” profesorală și într-un pelerinaj, împreună cu cei doi fii, la părintele Cleopa. Se va dedica, totodată, dezbaterilor culturale din urma meseriei sale. Capitolele despre Doamna Leopoldina Bălănuță și despre Părintele Cleopa sunt și cele mai tensionate din punct de vedere spiritual, jurnalistul ieșind biruitor în fața romancierului. Pentru etica romanului, dar mai ales pentru

conturarea credibilității epice a eroului principal,cele mai realizate capitole sunt ultimele doua.Calea deschisă de părintele Cleopa atât lui Nicolae Rușitoru,cât și celor doi fii ai săi care vor binecuvântarea duhovnicului înainte de a părăsi țara,spre a se căpătui în Occident,este singura în măsură să salveze indivizi și România în condițiile marelor confuzii produse de postcomunism,cu nimic mai bun decât comunismul.Responsabilitatea față de tine însuți nu poate fi ruptă de aceea față de propria națiune și de părinți.,,Voi vreți doar binele vostru,se adreseaza părintele Cleopa lui Marian și lui Cristi.Nu vă gândiți la părinții voștri,care vor muri fără copii la căpătâi în ceasul cel din urma,nu vă gândiți la țara asta,care va muri fără minți luminate și suflete curate!Ași venit la mine,este un pas,dar nu pot să vă dau binecuvântarea de a părăsi țărâna care v-a născut,v-a crescut și v-a educat.Ce veți fi voi acolo?Niște deștărați ,nici cai,nici măgari,niște deștărați care vă veți usca de dorul patriei și-n care toți vor lovi cu vorba și cu fapta!Nu vor mai fi tolerați mult timp străinii pe acolo!Acuși,nu vor mai avea nevoie de voi nici la muncile cele mai rușinoase!Și atunci vă vor închide și vă vor masacra!Se apropie ziua când oamenii de pe tot globul vor dori să ajungă pe oământul sfânt al României și voi plecați?(p.134-135).

Un vizionarism abil încheiat în scrisoarea către duhul strămoșilor,într-o legătură antrenantă și benefică pentru tinerele generații.Tezismul etic al scrierii se pare salvat de orice frivolitate.Ceea ce nu e puțin lucru pentru un autor care se apropie de frumoasa vârstă de 60 de ani,aflat în plină afirmare.

Theodor CODREANU